

Redescobrint Joan Solé Tura (1917-2008), cronista de Mollet

Jaume Noró Camats*

Resum

En Joan Solé Tura era un forner molletà aficionat a l'escriptura. Els seus primers escrits són obres de ficció, narracions curtes i teatre. A partir de la seva jubilació inicia una etapa de cronista del Mollet del Vallès que va conèixer. A les primeres publicacions exposa els seus records personals, més endavant incorpora documentació i testimonis diversos fins a confeir nou llibres de cròniques de la vida local. El conjunt de la seva obra abasta tota la història del seu poble natal, però tenen especial interès els textos referits al segle XX i molt especialment les ressenyes biogràfiques de més de dos-cents personatges molletans.

En aquest article es descriuen breument els nou llibres de cròniques que va escriure, la seva manera de treballar i les seves fonts d'informació, i es destaca que la més extensa correspon al fons documental que sobre Mollet del Vallès va aplegar durant dècades en Martí Pou Torrents.

Joan Solé crea una crònica molt personal que és, alhora, un recopilatori de cròniques anteriors. El caràcter popular de les seves obres fa que, a

vegades, prioritzi l'anècdota per sobre del rigor i que reproduïxi errors de cròniques anteriors. Els seus llibres traspuen estimació cap el seu poble i la seva gent.

A banda de les obres editades sobre Mollet del Vallès va escriure sis novel·les, dues de les quals es van publicar, obres teatrals i molts textos curts no publicats.

Paraules clau: cròniques, història, historiografia, Joan Solé Tura, Martí Pou, Mollet del Vallès, ressenya biogràfica, Vicenç Plantada.

Perfil biogràfic de Joan Solé Tura¹

Joan Solé Tura va néixer el 19 de desembre de 1917, i va ser el primer fill del matrimoni format per Vicenta Tura Valldeoriola i Pere Solé Sisó, la mare de la nissaga de cal Pinyonaire, el pare de cal Batista al carrer de la Ganiveta. La parella tingué dos fills més, en Narcís, que va néixer quan en Joan tenia deu anys i va morir divuit mesos després, i en Jordi, que va néixer el 1930.

En Joan va començar a anar a escola amb els mestres Llorenç Marrugat i Emili Ninou; més tard, quan s'inau-

¹ Aquest perfil biogràfic s'ha elaborat, bàsicament, a partir del que va narrar en Jordi Solé Tura (1999) a *Una història optimista. Memòries*. Edicions 62. Barcelona. S'han consultat també tres entrevistes a Joan Solé Tura publicades, respectivament a *Gent Gran* (1983), *El 9 Nou* (1994) i *La Tribuna Vallesana* (1996). Alguns aspectes han estat contrastats amb el seu fill Jordi Solé Flores.

guraren el Col·legis Nous, hi tingué com a mestre el director Ramon Alsina. Deixà d'anar a escola als onze anys per ajudar el seu pare, primer a pelar canyes per a uns guixaires i més tard com a forner.

El pare, en Peret de cal Batista, havia fet de taxista i va engegar diferents negocis que no anaren bé; per refer-se econòmicament es posà a treballar un temps a la Pelleria, mentre la Vicenta ho feia a Can Mulà. Finalment quan, l'any 1930, la mare va cobrar la legítima, en morir l'avi matern, demanaren un préstec i llogaren un local al carrer de Berenguer III, 35, per posar-hi un forn, aprofitant que en Pere havia après a fer pa a cal Forner Nou. L'Espiga del Vallès era el nom oficial de l'establiment, però sempre va ser conegut per ca la Vicenta, i va esdevenir un negoci familiar amb implicació de la parella

i el fill de tretze anys. Però el pare va morir el 20 de gener de 1931 i la dedicació i la responsabilitat d'en Joan, per força, es va incrementar. Aquesta situació no va impedir que el jove forner utilitzés part del seu temps lliure per jugar a futbol, una de les seves passions; primer amb l'equip d'Els Xavalets, després amb el Mollet, per fitxar, encara molt jove, pel FC Barcelona. El seu germà Jordi ho recorda així:²

“A casa meva, però, el gran tema era el futbol. El meu germà Joan es va revelar aviat com un extrem esquerre de gran qualitat. Ell i el gran dels Gonzalvo –Julio– eren les estrelles d'un gran equip juvenil que es deia Els Xavalets. Als disset anys, el meu germà va fitxar pel Barça i allò va commocionar el poble i, sobretot, casa nostra... Després d'haver jugat alguns partits amb el primer equip, l'entrenador va

² SOLÉ, J. (1999) *Una història optimista. Memòries*. Edicions 62. 420 p. Barcelona.

Figura 1. Solé Tura en la seva etapa de futbolista, als anys 50. El veiem de peu el segon per l'esquerra.
Font: AHMMV

judicar, però, que el meu germà era massa jove i va proposar que fos cedit per un temps a l'Europa, per acabar de madurar.”

Encara va jugar una curta temporada al Girona, però una lesió el va allunyar, definitivament, del camp de futbol.

Començada la Guerra Civil en Joan va ser mobilitzat, primer a Arganda, al front del Jarama, després va ser destinat a fer de forner a València i més tard a Montblanc, on va rebre la visita de la mare i el germà. El desembre de 1938, en la primera fase de replegament de l'exèrcit republicà, després de la Batalla de l'Ebre, va sobreviure a un intens bombardeig a la Poble de Cérvoles; fins a aquesta població de les Garrigues van tornar a visitar-lo la Vicenta i en Jordi. El primers mesos de 1939, en plena retirada republicana, i renunciant a marxar a l'exili, abandonà des de Vic la seva unitat i va tornar a Mollet per reprendre la quotidianitat del forn.

Els primers anys de postguerra foren molt difícils, un temps d'absències provocades per la mort, l'exili i les represàlies a la família i al poble, un temps per apaivagar les pors i els odis enmig del silenci col·lectiu, anys per refer lentament la vida.

El 9 de setembre de 1942, en Joan es casa amb la Carme Flores Pérez, que, nascuda a Lorca (Múrcia), va venir a viure de petita a Mollet. El nucli familiar el formaren la vídua, els dos fills i la jove, comparteixen la feina al forn i un habitatge que

resulta insuficient per a tots quatre. Per guanyar espai, en Joan i la Carme lloguen una habitació a una veïna. El germà gran fa, en alguns aspectes, les funcions de pare del jove Jordi, que ha deixat l'escola primària per dedicar-se de ple al forn i a l'esport. Passen els anys, la feina és feixuga i poc plaent. El 1950, la família accepta el desig d'en Jordi d'estudiar, que farà simultàniament el servei militar i el batxillerat, a continuació ingressa a la Facultat de Dret i obté la llicenciatura en un any i mig; la seva col·laboració al forn es redueix.

Més endavant es reagrupen a una casa al carrer de Pau Claris, l'àvia Vicenta i el Jordi al pis de dalt, la Carme i en Joan a la planta baixa. Per aquells anys, en Joan participa activament de la vida cultural que es desenvolupa al Centre Parroquial: publica unes narracions a la revista *Sembra*³ i escriu alguns textos que son representats pel

105

Figura 2. Joan Solé Tura amb la seva mare, el seu fill i l'Anny Bruset, durant un viatge a França per retrobar-se amb en Jordi, principis dels 60.

³ *Sembra* es va publicar entre 1949 i 1959

grup de teatre. També fa d'entrenador d'equips de futbol. El 1956 neix en Jordi, l'únic fill de la parella.

El 1959 el germà fa classes, com a adjunt de la càtedra de Dret Polític, a la Universitat de Barcelona. L'any següent diu a la família que marxa a França per qüestions acadèmiques, quan en realitat ho fa perquè es perseguit per les seves activitats polítiques iniciades cinc anys abans en l'estructura clandestina del PSUC. Aquest període d'exili duraria cinc anys, el viuria principalment a París, on es va casar amb Anny Bruset, i a Bucarest, on naixeria el seu fill Albert; durant aquests anys va continuar fent activitats pel partit. Per a la Vicenta Tura, la marxa d'en Jordi va ser un fort cop del qual no es va refer mai. En Joan i la Carme van trigar molt temps a saber i entendre les activitats del germà i cunyat. En Joan va fer un viatge a París per veure en Jordi i la família en ple encara es va retrobar una altra vegada a Perpinyà.

En Jordi ha marxat a França, en Joan s'ha quedat sol al forn, potser és l'empenta definitiva per deixar una feina que no li agradava i tampoc voldria traspasar al seu fill; la Vicenta ja havia deixat el forn, el traspassen i en Joan entra a treballar a la fàbrica sedera de Can Fàbregas fent feines administratives, i on hi va estar molt a gust. En una entrevista⁴ deia: "Era molt apreciat. Acostumat al forn la fàbrica era glòria. I per primer cop vaig poder fer vacances." Hi treballarà fins a la seva jubilació.

En Jordi amb l'Anny i l'Albert tornen a Mollet el 1965⁵ i s'instal·len a casa la Vicenta. Aquell retorn va quedar

marcat en el fill d'en Joan i la Carme, el petit Jordi, que tenia vuit anys:

"El que més recordo és l'impacte de la seva arribada, se l'esperava amb ansietat... A més va arribar amb una noia jove, moderna, sense complexos. Acostumat a una societat "negra" tancada amb els seus records i les penúries de la guerra, la persecució i la por, ells van ser un aire fresc en la meua vida i per a tota la família. Una imatge inesborrable va ser veure la tieta Anny pintant-se els llavis, era la primera vegada que veia a una dona maquillant-se. Va ser una alliberació."

Un any després, la jove parella aconsegueix l'estabilitat econòmica que els permet anar a viure a Barcelona. En Jordi fa el doctorat i continua amb una important activitat política clandestina; és detingut el 1969 i passa sis mesos a la presó; en Joan i la resta de la família el visiten sovint, aclaparats per una situació que perceben com una tragèdia. L'1 de maig de 1971 mor la Vicenta Tura. Va ser un temps molt dolorós per a tota la família, especialment per a en Joan.

Durant la dècada de 1970 va seguir amb el treball, la vida social i familiar i el futbol cada diumenge, mentre veia la transformació espectacular i desordenada de Mollet i els esdeveniments polítics del final del franquisme i els primers anys de la transició, vivint, primer amb por i després amb orgull, el paper destacat que el seu germà adquiria a la vida política del país.

En l'edat madura, en Joan recupera la seva vocació literària. Si en altres temps havien estat obres de ficció en forma de textos teatrals o narracions

⁴ El 9 Nou, 24 de gener de 1994, pàg. 11

⁵ GONZALEZ, R. i BOADA, MR. (1998) Jordi Solé Tura, molletà il·lustre, *Apunts d'una biografia*. Ajuntament de Mollet del Vallès. 133 p. Mollet del Vallès.

curtes, a partir de 1979, amb més de seixanta anys, encetava la seva faceta de cronista de la vida local amb *Mollet, records del meu poble*. Durant catorze anys és un no parar d'escriure i publicar cròniques sobre Mollet, biografies de personatges molletans, novel·les, algunes inèdites, i encara textos per ser llegits a les trobades literàries de l'esplai de la gent gran, per ser publicades a la premsa local o llegides a Ràdio Mollet.

El 1988 mor la Carme Flores. Dos anys més tard es torna a casar amb Carme Aparicio. En Joan Solé va morir el 3 de febrer de 2008, als noranta-un anys. El 4 de desembre de l'any següent moria el seu germà Jordi.

L'escriptor

Poc sabem de la vida escolar d'en Joan, més enllà dels mestres que va tenir i d'alguna anècdota que es pot deduir dels seus escrits. El cert és que va adquirir les eines indispensables per desenvolupar, a posteriori, una escriptura àgil, rica en matisos i força correcta gramaticalment. Del mestre que guarda millor record és, sens dubte, del senyor Ramon Alsina, un home pedagògicament avançat per a l'època i que potser li va transmetre l'interès per aprendre. Per altra banda, fora de l'escola i durant la seva joventut, va poder llegir amb normalitat els diaris i les revistes d'àmbit català i publicacions locals⁶ escrites, també, en català, que li van permetre conèixer el

codi escrit de la llengua habitual de la comunitat molletana de l'època.

Desconeixem amb exactitud quins foren els primers textos que en Joan va escriure per ser llegits per altres, però podria ser que fossin unes cròniques esportives, signades amb el pseudònim de *Sandunga* (fill), publicades al setmanari *Xut!*⁷ durant el període que ell jugava a futbol entre Mollet i el FC Barcelona. De fet a la primera de les cròniques del corresponsal *Sandunga* (fill) fa esment que pren el relleu a un cronista anterior que anomena *Sandunga* (pare) i que correspon al pseudònim que emprava el seu cosí Joan Mayol Solé al mateix setmanari.⁸

En Jordi Solé Tura afirma al pròleg del primer llibre⁹ d'en Joan que aquest escrivia obres de teatre que els soldats republicans representaven vora les trinxeres. D'aquest fet no n'hem trobat cap altra referència, però és a partir de la dècada de 1950 que, mentre coïa pa, escriuria els primers textos coneguts. Es tracta, almenys, de cinc narracions curtes, escrites en castellà, que es van publicar a la revista *Sembra*. Simultàniament escriu obres de teatre, en català, que es representen al Centre Parroquial.

No disposem encara d'un treball exhaustiu sobre el conjunt de la producció escrita de l'autor, però es pot afirmar que va ser intensa, variada i prolongada en el temps. En aquest treball ens centrarem, només, en ana-

⁶ *Nostre ideal* (1928-1933), *Lluita* (1930-1933) i *Nostra Veu* (1931-1936).

⁷ *Xut!* va ser un setmanari humorístic esportiu dedicat especialment al futbol i la boxa. Es publicà de 1922 a 1936. El darrer període tenia com a subtítol *Full oficial del país del sidral*. A la secció "De tot Catalunya" s'hi publicaren, des del febrer de 1935 fins al març de 1936, cròniques humorístiques dels fets esportius de Mollet, redactades per un corresponsal que signava com a *Sandunga* (fill). En Joan Solé afirma a *Mollet, coses del meu poble*, pàg. 41, que l'esmentat corresponsal era ell.

⁸ Així figura a la ressenya biogràfica d'en Joan Mayol Solé, que Solé Tura escriu a *Mollet, cent vides, cent històries*, pàg. 152.

⁹ SOLÉ, J (1979). *Records del meu poble*. El Pot Coop. 50 p. Sabadell

litzar mínimament l'obra publicada que fa referència a la vida molletana. L'obra de ficció, composta per novel·les, textos teatrals i narracions mereix una anàlisi separada i posterior.

L'etapa més intensa de producció literària la comença quan ja està jubilat. Ho explica així:¹⁰ “Sempre he tingut afició a escriure: Un dia el meu germà em va animar a escriure un llibre sobre els fets que jo recordés de Mollet i va tenir força èxit”.

El primer llibre, records

L'any 1979 publica la seva primera obra,¹¹ un llibre escrit en vers on hi fixa, bàsicament, els records d'una vida viscuda en un Mollet del Vallès agrícola i industrial alhora, on tothom es coneix i on les comunicacions interpersonals tenen una base oral. Escriu bàsicament allò que tothom ja coneix, o n'ha sentit a parlar; d'alguna manera és com si fes memòria als seus lectors d'allò que ja saben. Pels 2.600 versos del llibre hi desfilen des dels mites dels orígens de Mollet fins als malnoms de les diferents famílies, passant per centenars d'anècdotes d'aquell, de l'altre i del de més enllà, saltant d'una època a l'altra, del Nasi a la NASA, d'en Suñé al Miguel Bosé. El to del relat és senzill, tendre i traspuia ironia. Sense un ordre aparent, amb estrofes de mides diferents retrata, especialment, el Mollet d'abans del creixement de la dècada de 1960, el Mollet de fins a vuit mil habitants agrupats en unes dues mil famílies.¹²

Escriu a raig els seus records i així ho adverteix a la tercera de les estrofes de la primera pàgina:

“Tot es fia a la memòria,
No hi ha ordre establert,
molta cosa quedarà en boira
que nosaltres no haurem descobert.”

Per aquest primer llibre tingué el suport de la família. El seu germà Jordi li escrigué el pròleg i l'altre Jordi, el fill, li dissenyà la portada. Les primeres pàgines contenen una dedicatòria “A tot el poble de Mollet» i una nota advertint que «els versos són lliures, sense mètrica, i que, moltes faltes ortogràfiques són deliberades per tal d'arrodonir «la cosa»”.

L'experiència d'escriure li degué resultar plaent perquè li va deixar ganes de continuar escrivint. En els darrers versos es dirigeix als lectors i els diu:

“I de moment, prou «vaturalisto»
ja sé que molts d'altres han quedat,
satisfet em quedo i «listo».
No voldria que ningú
s'hagués enfadat.
Fi.
S'ha acabat, de moment.”

Segona part, segon llibre

El segon llibre¹³ el publica pocs mesos després sense pròleg, preàmbul, ni introducció, amb nova portada dissenyada pel seu fill. I amb la dedicatòria “Novament a tot el poble de Mollet” i un nou advertiment sobre els versos lliures, sense mètrica.

El contingut del text ens l'anuncia el mateix autor:

“De nou veureu barrejades
notes que semblen rondalles
amb altres de més actualitat,
cap ordre tampoc he buscat;
serà com un «buffet» sense tovalles.”

¹⁰ El 9 Nou, 24 de gener de 1994, pàg. 11

¹¹ SOLÉ, J. (1979). *Records del meu poble*. El Pot Coop. 50 p. Sabadell

¹² Al cens de població i habitatges de 1960 hi figuren 8.303 habitants i 2.083 famílies.

¹³ SOLÉ, J. (1980) *Mollet II part, Coses del meu poble*. Gràfiques Aster. 119 p. Mollet del Vallès

Figura 3. *Mollet II part, coses del meu poble* (1980).

Si al primer llibre recollia records personals i de memòria col·lectiva, en aquesta segona part incorpora aportacions que li han fet, advertint que les passa pel seu sedàs. Anuncia també que pretén fer història molletana:

“Una petita història local penso fer per demostrar més que res que Mollet i els molletans no tenen comparança, per molt que es digui serà poca lloança...”

En aquest segon text hi comencen a aparèixer dates i detalls de fets, com si disposés d'informació concreta que ha pogut consultar. Es-

menta en Vicenç Plantada i recorda unes corrandes que va escriure el mestre i que en Joan va aprendre de la seva àvia, però molt poques vegades explica d'on ha tret la informació. En alguns casos deixa pistes que han permès contrastar l'origen de les dades. Per exemple després d'esmentar la revista *Nostra Veu*,¹⁴ relata fets i anuncis que hi apareixen. En un altre apartat fixa les coordenades geogràfiques de Mollet en els mateixos termes que figuren a l'antiga geografia¹⁵ publicada pels mestres Plantada i Payà el 1893. O quan parla d'una festa major i n'explica tots els actes, sembla evident que ha consultat el programa que tenia a casa o que ha consultat a l'arxiu particular d'en Martí Pou.¹⁶

En general, el contingut del llibre segueix el patró de l'anterior, anècdotes de tothom que li venen a la memòria i de diverses èpoques. El conjunt es fa més llegidor perquè separa amb espai i guionets cada bloc temàtic. El to humorístic impregna tot el text i no li ve d'aquí barrejar realitat i ficció. Per exemple, dedica més de vuit pàgines a una versió humorística de la història de Mollet on barreja noms molletans amb fets de la història universal. Així, per exemple, fa néixer en Cristòfol Colom al carrer de la Pineda Fosca, potser perquè hi vivia una família d'aquest cognom; també situa el paradís terrenal a Can Pantiquet, per allò que hi ha el restaurant Èva, i allí hi fa jugar amb bales de fang en Caín i l'Abel. En conjunt, a *Mollet II part, coses del meu poble* duplica el volum de pàgines i versos del seu primer llibre.

¹⁴ *Nostra Veu* era el butlletí que l'entitat Foment de la Sardana va publicar mensualment, entre 1931 i 1936.

¹⁵ PLANTADA, V i PAYÀ, J (1893). *Geografia local de Mollet del Vallès*, 18 p. Tipolitografia Lluís Tasso. Barcelona

¹⁶ Martí Pou Torrents disposava d'un extens arxiu documental sobre Mollet. Més endavant parlarem d'ell.

1981, dos llibres d'històries

La producció literària d'en Joan Solé havia agafat embranzida l'any 1980. A banda de publicar el seu segon llibre va entrar de ple a documentar-se per esdevenir, definitivament, cronista oficiós de Mollet. A tal fi va comptar amb l'ajuda de Mn. Joan Galtés¹⁷ i d'en Martí Pou. Del primer obtenia informacions de l'Arxiu Parroquial. En Martí Pou li obrí les portes de casa seva perquè consultés abastament el seu arxiu particular. Podem afirmar també que qualsevol informació que els conciutadans li proporcionaven, oral, escrita o material, ell l'aprofitava per fer un fragment de la seva crònica molletana.

L'enorme quantitat de documents referenciats a Mollet del Vallès van permetre a en Joan Solé escriure i acabar dos llibres el mateix any 1981. El primer, *Mollet, una mica d'història*,¹⁸ el va acabar el mes de gener; el segon, *Mollet, la història que segueix*,¹⁹ al desembre.

Si amb els dos primers llibres escrits en vers, mig de debò i mig en broma, havia obert l'expectativa d'explicar el passat molletà, a principis de la dècada de 1980 es crearia el clima propici per entronitzar en Joan Solé com l'historiador de Mollet. Es presentava un llibre documentat que omplia un buit històric, i com que l'Ajuntament democràtic, constituït l'any 1979, ja estava en disposició de donar suport a iniciatives culturals i es comptava també amb suport de la Parròquia, l'autor va aconseguir el patrocini de la corporació municipal, la parròquia, tres caixes d'estalvi²⁰ i de Simeó Rabasa.

Mollet, una mica d'història va ser presentat a la Sala Fiveller el dissabte 14 de març de 1981. Es conserven per escrit les intervencions que hi van fer l'alcaldeessa Anna Bosch, que també va redactar la introducció del llibre, i l'autor, que abans d'acabar la seva intervenció va llegir l'apartat del llibre que fa referència a la Guerra Civil.

Figura 4. *Mollet, una mica d'història* (1980)

¹⁷ Mn. Joan Galtés i Pujol va ser rector de la Parròquia de Sant Vicenç de Mollet del Vallès entre 1978 i 1987.

¹⁸ SOLÉ, J. (1980). *Mollet, una mica d'història*. Gràfiques Aster. 219 p. Mollet del Vallès

¹⁹ SOLÉ, J. (1980). *Mollet, la història que segueix*. Gràfiques Aster. 190 p. Mollet del Vallès

²⁰ Una entitat bancària que s'havia compromès a finançar l'edició de *Mollet, coses del meu poble* se li havia fet enrere i l'autor la va autofinçar.

Un altre factor que millora l'edició del llibre són diverses col·laboracions: a la portada s'hi reproduïx una pintura de Josep Castells Mas on s'hi veu la plaça Prat de la Riba. A l'interior, Riera Mayolas hi reproduïx quatre escuts municipals antics²¹ i vuit escuts d'entitats esportives i culturals locals. Per primera vegada apareixen títols encapçalant cada capítol, cosa que facilita la lectura i la cerca dels temes o períodes tractats.

En relació al contingut, tot i que disposa de dades objectives amb base documental, sovint porta el relat a la ficció històrica, enllaçant passat i present o reforçant els aspectes llegendaris del passat molletà. Tot i que no segueix un ordre cronològic estricte, a les primeres pàgines parla del passat remot i ho fa seguint el fil de cròniques anteriors a les quals té accés, afegint-hi elements, podríem dir, de cultura general apresada a l'escola. A mesura que avança en el text, queda clar que pren com a referència documents parroquials i, sobretot, documents de l'arxiu d'en Martí Pou: retalls de premsa, revistes, programes o fulletons. Més endavant narra petites històries de temes concrets lligant, en un relat coherent, dades, vivències i records; a vegades, però, les informacions no estan prou contrastades. Per exemple, a l'apartat que porta per títol *La fàbrica del cotó*,²² la primera fàbrica tèxtil moguda per vapor, instal·lada a la cantonada dels actuals carrers de Sant Llorenç i de Jaume I, aporta noms, dates i anècdotes sobre l'activitat que hi va haver en aquell indret durant un període de

cent deu anys, però Suárez (2015)²³ demostra que Solé va confondre, en aquest cas, noms i dates. En conjunt, els textos que redacta Joan Solé són una referència a tenir en compte per conèixer la vida molletana de bona part del segle XX, però cal validar-los amb altres fonts d'informació.

És evident que *Mollet, una mica d'història* va tenir èxit i que això va esperonar en Joan a enllestir, al més aviat possible, *Mollet, la història que segueix*. Va ser presentat en públic a la Sala Fiveller el 21 de gener de 1982. En aquesta ocasió acompanyaren l'autor el seu germà Jordi, aleshores diputat al Parlament, i el regidor de Cultura Josep Serra. Prèviament s'havien fet uns cartells anunciant la sortida del llibre. El nou volum, que compta amb una nova portada d'en Josep Castells i un pròleg de l'autor, el va publicar amb l'ajut de l'Ajuntament, de dues entitats bancàries i "alguns altres bons senyors".

Mollet, la història que segueix manté l'estructura del llibre anterior amb capítols amb títol. A les primeres pàgines l'autor insisteix en aspectes de la història general del país relacionada amb la història local, com si volgués completar amb més informacions capítols de *Mollet, una mica d'història*. Ho fa insistint, encara, sobre aspectes llegendaris i episodis recurrents de l'època medieval i l'edat moderna.

Segueix un bloc en què l'autor recrea el Mollet de 1900. Per una banda descriu l'entorn rural del poble, els camps, l'aigua i la vegetació prenent com a base un manuscrit inèdit de Pere Bonvilà.²⁴ Recrea també l'ambi-

²¹ Aquests escuts, que a *Mollet, una mica d'història* es reproduïxen en blanc i negre, són els mateixos que figuren, en color, a Puigercós, B. (1941) *Bosquejo bibliográfico de Mollet a Días de Fe y Patria*. Impremta Bachs. Mollet del Vallès.

²² SOLÉ, J. (1980). *Mollet, una mica d'història*. Gràfiques Aster. 219 p. Mollet del Vallès, pàgines 70 i 71.

²³ SUÁEZ, MA (2015). *Història del Cotó*. Mollet del Vallès, 1871-1963. Notes, 30: 79-96

²⁴ BONVILÀ, P (1980). *El meu Mollet. Boscos i vernedes* (inèdit)

ent i els rituals d'una festa major en un text farcit de diàlegs.

En conjunt, la informació de la major part del llibre està més ben endreçada que a l'anterior.

Dedica la major part dels capítols a oficis concrets: segadors, ferrers, carnisseres, veterinaris, gallinaires, sastres, basters i molts altres. Per a cada activitat fa un repàs dels noms i els llocs on s'ha desenvolupat l'ofici, des dels antics fins als de la dècada de 1970. Fa el mateix amb les entitats culturals i l'ensenyament. Descriu diversos indrets, entre altres, l'Hostal La Marinetta, el Veral del cuento, les mines d'aigua, Can Torres de Gallecs i les cases desaparegudes. Repassa singularment el pintor Mir, la Negrita, en Modest i el Maco. Dedica també un capítol als molletans morts a Mauthausen.

112

A més d'aquests capítols temàtics en va intercalant altres que tenen sempre el mateix títol: "Coscs". N'hi ha més de quaranta i fan de calaix de sastre; a cada un d'ells hi inclou diversos temes. Hi predominen les anècdotes de molta gent i la descripció de fets de variada índole. Alguns dels temes tractats podrien tenir com a títol els següents:

"Tallen l'alzina del Pont Xuclador", "Uns lladres roben fins i tot a la guàrdia civil", "En Lerroux fa un míting de tres hores i un bon àpat a Can Magre", "Un nen es passeja d'amagat al cotxe del Dr. Puigcercós", "Uns escolans fan vaga perquè el mossèn no els porta d'excursió"...

La publicació de *Mollet*, una mica d'història, més enllà dels elogis i els

merescuts reconeixements, que hi van ser, va provocar una certa resposta crítica en un doble sentit. Per una banda, una sèrie de persones va detectar alguna incorrecció en les dades d'algun familiar o d'algun fet. Tot reconeixent els errors, l'autor va publicar, al final de *Mollet*, la història que segueix, una fe d'errades que venien a resoldre-les. Per una altra banda, va rebre crítiques en el sentit que no es podien elevar a categoria històrica el que eren llegendes. Probablement el tema més criticat devia ser l'afirmació, amb aparença científica, de l'existència d'un llac en aquest indret del Vallès. De fet al primer llibre²⁵ escrivia "Segons sembla, els geòlegs ja havien detectat la formació en el període oligocènic d'un gran llac que cobria enterament el nostre terme". A l'inici del següent llibre sembla que vulgui rectificar quan afirma "que Mollet era un llac és invivable", però tot seguit insisteix detalladament en la llegenda del llac per enllaçar-la amb els aiguamolls existents a la zona i com es van dessecar.

Després de la publicació de quatre llibres referits a fets i persones de Mollet del Vallès, en Joan Solé entra en la faceta de novel·lista. Escriu almenys sis novel·les, dues de les quals es publiquen.²⁶

Vides i històries, dos llibres més

Amb el propòsit inicial d'aplegar en un llibre ressenyes biogràfiques de personatges molletans, en Joan Solé enllesteix en tres mesos *Mollet*, cent vides, cent històries.²⁷ Joan Mayol explica en el pròleg²⁸ del llibre que Solé anava per les cases a preguntar dades de perso-

²⁵ SOLÉ, J. (1980). *Mollet, una mica d'història*. Gràfiques Aster. 219 p. Mollet del Vallès, pàg. 10.

²⁶ SOLÉ, J. (1983). *Abús de confiança*. Gràfiques Aster. 216 p. Mollet del Vallès i SOLÉ, J. (1984). *Els Turull de Puigmal*. L'Aixernador, edicions argentonines. 240 p. Argentona

²⁷ SOLÉ, J. (1986). *Mollet, cent vides, cent històries*. L'Aixernador, edicions argentonines. 227 p. Argentona

²⁸ El pròleg inclou una breu ressenya de la vida de l'autor del llibre escrita per una persona que el coneixia prou bé, el seu cosí Joan Mayol Solé.

Figura 5. *Mollet, cent vides més, cent noves històries* (1987)

nes, vives o mortes, però vinculades a Mollet, que ell considerava d'interès. El resultat va ser un recull força interessant de la vida de cent vuit persones vinculades al poble, nascudes entre 1839 i 1986.

La primera de les ressenyes està dedicada al més jove,²⁹ la següent al més antic, el prohoms Vicenç Plantada. Cada personatge compta amb un parell de pàgines que inclouen les

seves dades bàsiques, l'evolució de la seva vida, algunes anècdotes narrades sempre amb un xic d'humor i un retrat a ploma de la persona ressenyada fet per Jaume Xicola Cluet; la portada també és d'en Xicola.

Per editar el primer llibre de biografies va rebre el suport de la Diputació de Barcelona, quatre caixes d'estalvi i la indústria Rabasa-Derbi.

Un sol llibre va quedar petit per encabir-hi la munió de personatges populars que en Solé considerava. Així que deu mesos després es publicava la segona part³⁰ amb cent dues noves ressenyes biogràfiques, amb idèntica estructura. Aquest cop els retrats dels personatges són de Josep Canet Ferrés.

En el conjunt de persones ressenyades hi predominen les que en Solé va conèixer personalment; només dues havien mort quan ell va néixer, en Vicenç Plantada i en Josep Solà Pujol.³¹ Fent una mica d'estadística es comprova que setanta cinc de les dues-centes deu persones ressenyades van néixer abans de l'any 1900, d'alguna manera pertanyen a les generacions dels seus pares i dels seus avis. El gruix el representen les persones nascudes entre 1900 i 1934. Recordem que en Joan Solé va néixer el 1917, al centre d'aquest període. Per tant, són les persones amb qui més es va relacionar al forn, a Can Fàbregas i als espais on es desenvolupava la vida social del Mollet en blanc i negre: l'Església, el Centre Parroquial, el Tabaran, l'Ateneu, el camp de futbol i el pont de la Mandra...

²⁹ Isaac Pavon Azañero, el primer infant nascut a Mollet l'1 de gener de 1986.

³⁰ SOLE, J (1987). *Mollet cent vides més, cent noves històries*. L'Aixernador, edicions argentonines. 220 p. Argenton

³¹ Solà Pujol, Josep (1890-1917) va ser un músic molletà que va morir en un naufragi durant un viatge a l'Argentina. Aquest fet el va mitificar al seu poble d'origen.

La majoria de les persones ressenyades van viure la Guerra Civil, unes van ser mobilitzades per participar-hi, altres eren molt grans o massa joves, algunes hi van perdre la vida. Per les pàgines d'aquests dos llibres hi desfilen personatges de tota classe i condició, la immensa majoria són homes. Alguns hi figuren per la posició social, econòmica, religiosa, política o perquè desenvolupen una activitat prestigiada en un temps en què poca gent accedia a estudis superiors; la majoria són, però, personatges populars, gent treballadora de les fàbriques, artesans del seu ofici, comerciants, funcionaris municipals o transportistes; artistes aficionats, músics professionals, futbolistes i ciclistes; catalanistes, monàrquics, republicans o franquistes, tots hi caben i hi són tractats amb respecte, destacant les qualitats humanes per damunt de les opcions polítiques. El 55 % de les persones ressenyades havien nascut a Mollet, la resta hi deixaren prou empremta com per perdurar en la memòria col·lectiva.

Les dotze persones nascudes després de la Guerra Civil tenen el seu espai en el llibre perquè, en el moment de publicar-se, ocupaven llocs rellevants en la vida local o destacaven en algun aspecte cultural o esportiu.

Només vint dones figuren en el recull d'en Solé: quatre botigueres, tres comadrones i tres oficinistes, dues teixidores, dues mestres i dues alcaldesses, una dona de pagès, una minyona, una empresària i una monja. La majoria nascudes al tom-

bant dels segles XIX i XX, les més joves el 1950.

Memòries d'un molletà, 1900-2000

La darrera de les grans obres d'en Joan Solé, i alhora la més sistemàtica, té forma de memòries³² d'un molletà fictici que suposadament va néixer el primer dia de l'any 1900 i que narra els seus records fins a la fi del mil·lenni. Hi figuren alguns detalls de la biografia personal i familiar, però es tracta d'un compendi molt organitzat en el temps, distribuït en capítols numerats amb moltes dades demogràfiques, pressupostos i altres dades econòmiques, s'hi detallen els relleus al consistori molletà, molts acords del Ple municipal, canvis de capellans a la parròquia, les successives concessions de serveis d'aigua, de neteja o funeraris. Els actes culturals i religiosos hi són presents, a voltes amb molta concreció.

El llibre, del qual se'n va fer una tirada inicial de 1.200 exemplars,³³ va ser presentat el 12 de març de 1989 a la Sala Fiveller. Tres dies més tard es torna a fer una altra presentació a L'Esplai, el local per a la gent gran on en Solé participava en les activitats culturals.

La coberta del llibre, que és de Josep M. Rovira, inclou la reproducció de vuit pintures de Josep Castells amb paisatges molletans. A l'interior hi ha vora una cinquantena de fotografies en blanc i negre. Compta amb unes paraules inicials de Francesc Rodón³⁴ i un pròleg de l'autor on ens diu que "la documentació ha estat exhaustiva". Ens informa de les fonts³⁵ que ha

³² SOLÉ, J (1988). *Mollet, 1900-2000. Memòries d'un molletà*. L'Aixernador, edicions argentonines. 259 p. Argenton

³³ L'edició va comptar amb el suport de la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Mollet del Vallès i tres caixes d'estalvi.

³⁴ Escriptor i director del Museu Monjo de Vilassar de Mar

³⁵ L'Arxiu Municipal, diaris, llibres i revistes

Figura 6. *Mollet, 1900-2000. Memòries d'un molletà* (1988)

utilitzat per documentar-se i dedica el llibre a Isidre Garcia i Algué.³⁶ Certament l'Arxiu Municipal de Mollet del Vallès i el recull documental d'en Martí Pou nodreixen el contingut d'aquestes memòries, amanides amb el toc personal d'en Joan Solé.

Per acabar, més versos lliures

L'any 1993 es va celebrar el Mil·lenari de Mollet del Vallès. Amb dife-

rents actes es commemorava la primera referència, coneguda aleshores,³⁷ de Mollet del Vallès. En Joan Solé va voler afegir-se a la festa escrivint, novament en versos lliures, un grapat de fets i coses del seu estimat Mollet aplegats en dos llibres.³⁸ En Solé torna a escriure a raig, sense cap ordre cronològic ni temàtic. Uns versos porten a altres versos, a una idea n'hi segueix una altra. En acabar un llibre, el completa

³⁶ Arxiver municipal de Mollet del Vallès

³⁷ Més recentment s'ha descobert un document anterior, datat del 982, on es menciona Mollet (com a "Moledo") en un intercanvi de terres entre els termes de Martorelles, Mogoda i Mollet. VILAGINÉS, J. (2016) "Mollet porta el nom d'una masia". Centre d'Estudis Molletans, Notes 31. Mollet del Vallès.

³⁸ SOLÉ, J (1993). *Fets i coses de Mollet. I Mil·lenari*. Còpia Instant. 92 p. Mollet del Vallès

SOLÉ, J (1993). *Rodolins festius de la història de Mollet. I Mil·lenari*. Còpia Instant. 63 p. Mollet del Vallès

amb un segon. El contingut a vegades ja s'ha tractat en altres obres, fets i anècdotes explicats d'una altra manera s'alternen amb temes mai descrits.

D'alguna manera amb l'edició d'aquests darrers llibres en Joan tanca el cercle tal com l'havia començat, amb versos, humor i records del seu poble i la seva gent.

Les fonts

Com hem vist la producció d'en Joan Solé és extensa, concentrada en el temps i farcida d'incomptables dades; però d'on treia tota la informació que publicava? Sens dubte era un home amb una memòria prodigiosa i amb una gran capacitat per relacionar fets i persones però amb això no n'hi ha prou per omplir nou llibres. Els nou volums de cròniques molletanes i, en certa manera, les dues novel·les publicades i les inèdites són fruit d'innumerables converses, d'una nodrida correspondència i, especial-

ment, de llargues hores de consulta a biblioteques i arxius. Els textos ens donen molt poques referències directes de les seves fonts documentals; algunes pistes les trobem als pròlegs i a les dedicatòries de les seves obres, es tracta de tres noms: Joan Galtés, Isidre Garcia i Martí Pou. La resta de referències a les fonts d'informació que utilitzava les trobem consultant i comparant diverses publicacions molletanes amb els textos d'en Solé.

Ja hem dit que Mn. Joan Galtés va ser rector de l'Església de Sant Vicenç entre 1978 i 1987. En la seva doble vessant de responsable parroquial i d'historiador havia endreçat la documentació que es conservava a la rectoria. En Solé li demanava informacions de persones i fets esdevinguts al poble que estiguessin documentats a l'Arxiu Parroquial i mossèn Galtés les hi facilitava. Un cop publicats alguns dels llibres, el rector va fer notar a en Solé que elevava a categoria històrica

Figura 7. Joan Solé, en les Jornades Culturals de l'Ajuntament, dècada 80. Font: AHMMV

el que eren llegendes sobre els orígens de Mollet o de l'església. A partir d'aquí, i en alguna ocasió, en Joan Solé li va ensenyar algun text abans de publicar-lo. Pel conjunt de l'obra, però, no sembla que l'Arxiu Parroquial sigui un dels llocs d'on l'autor hagi tret més informació.

L'any 1983 es creava formalment l'Arxiu Històric Municipal de Mollet del Vallès. L'Isidre Garcia va ser-ne responsable durant molts anys. Indubtablement la documentació recollida a l'arxiu molletà va proporcionar a Solé gran quantitat de dades contingudes als llibres d'actes, registres, documentació econòmica, publicacions, programes d'actes i un llarg etcètera. Diversos llibres contenen informacions recollides a l'Arxiu Municipal, però és a Mollet, 1900-2000. Memòries d'un molletà on això es fa més evident. En Joan té la capacitat de fer un relat, amè i entenedor, a partir d'unes dades econòmiques o estadístiques, de vivències personals o alienes, d'intervencions trobades a l'acta d'una reunió del plenari de l'Ajuntament o explicar uns records personals tot comentant les condicions laborals d'un funcionari municipal.

Ja hem dit més amunt que Joan Solé considerava útil per als seus escrits qualsevol informació oral, escrita o material. A tal fi preguntava, quan era possible, directament als protagonistes o als seus familiars, cone-

guts o veïns; d'aquesta manera podia contrastar o complementar dades.³⁹ Va consultar també algun arxiu a Barcelona, la Biblioteca de Catalunya i la de Mollet del Vallès. La principal font d'informació, però, caldria situar-la a la col·lecció de documents d'en Martí Pou. En aquest punt cal explicar el paper fonamental que va tenir, i continua tenint, aquesta col·lecció en la historiografia molletana; cal esmentar també els lligams d'aquesta col·lecció amb el paper preeminent que hi té en Vicenç Plantada.⁴⁰

En Martí Pou començà a guardar, des de ben jove, programes, fulletons, full parroquials, revistes, anuncis i qualsevol paper amb informació referida a Mollet del Vallès. Al llarg de la seva vida recopilà més de 31.000 documents. Els seus fills el recorden "passant hores i hores revisant, retallant, classificant i ordenant documents".⁴¹ El seu fons documental es va incrementar amb la cessió, per part de Teresa Font,⁴² d'una part de l'arxiu personal d'en Vicenç Plantada, tal com ho descriu Ferran Pérez (Pérez, 1997).⁴³ Aquest fons, de 1.135 documents, inclou, entre altres, les cròniques publicades per en Plantada a *La Renaixença*.⁴⁴

Cal tenir present que en Solé va poder tenir accés, a banda de la producció d'en Plantada i la resta dels documents d'en Pou, a diferents obres on es parlava de Mollet del Vallès. Al fons documental d'en Planta-

³⁹ Així ho corroboren el seu fill Jordi, que l'acompanyava en alguna ocasió, i la correspondència que es conserva.

⁴⁰ Vicenç Plantada i Fonollada (Mollet del Vallès, 1839-1913), mestre i veterinari, va tenir un paper destacat durant la Renaixença.

⁴¹ www.naciodigital.cat/naciogranollers/noticia/8959/familia/pou/dona/ajuntament/mollet/colleccio/documents/historics/seu/pare

⁴² Teresa Font va estar casada amb Salvador Plantada (1855-??), cosí d'en Vicenç Plantada (1839-1913).

⁴³ PÉREZ, F (1997). *Obres completes de Vicenç Plantada. I. Cròniques i articles en La Renaixença*. Centre d'Estudis Molletans, col·lecció Vicenç Plantada, 1. 263 p. Mollet del Vallès.

⁴⁴ Vicenç Plantada va escriure cròniques a *La Renaixença* des de 1881 a 1905. Hi ha escrits seus a altres mitjans fins a 1912.

da hi figuren escrits, amb referències molletanes, de dos escriptors vallesans de tombant del segle XIX-XX, que van tenir molta relació amb el mestre molletà: Francesc Maspons i Labrós⁴⁵ i Jaume Maspons i Camarasa.⁴⁶ També cal esmentar dos reculls històrics, fets amb finalitats divulgatives, a les dècades de 1940 i 1950. El primer a *Días de Fe y Patria*,⁴⁷ el segon a la revista *Sembra*. Vegem-ho.

Acabada la Guerra Civil es va iniciar la construcció de l'actual església de Sant Vicenç per substituir l'anterior temple gòtic, que havia estat destruït durant el conflicte. Coincidint amb la inauguració de la nova església es va publicar l'opuscle *Días de Fe y Patria*,⁴⁸ amb marcat accent religiós i patriòtic, que, a més de capítols dedicats a la construcció del temple, incloïa entre altres un article sobre el passat de Mollet del Vallès, que amb el títol de *Bosquejo bibliográfico de Mollet* va escriure el metge Bonaventura Puigcercós.⁴⁹ El contingut de l'article es passeja pels diferents topònims que inclouen el terme Mollet, especula sobre l'origen del nom, per passar després a relatar una sèrie de fets històrics molletans des del segle XI. Sense citar-los directament, el doctor Puigcercós pren com a base del seu article el *Cartulari de Sant Cugat*⁵⁰ i la *Geografia General de Catalunya*.⁵¹ En aquesta darrera obra hi va col·laborar el ja esmentat Maspons i Camarasa, i en

l'apartat referit a Mollet hi surt citada la *Geografia Local de Mollet del Vallès de Plantada i Payà* (1893).

Si el recull històric fet pel doctor Puigcercós es va fer per encàrrec i va tenir caràcter puntual, el següent recull el formen una sèrie d'articles i seccions fixes publicades a la revista *Sembra*, editada pel Centre Parroquial entre 1949 i 1958. Els responsables d'aquests reculls són en Martí Pou i Josep Maria Suñé. Les aportacions més prolongades en el temps les fa en Pou. Es tracta d'una secció fixa que, amb el títol d'*Altres temps*, reproduïx notícies que Vicenç Plantada havia enviat a *La Renaixença*, en els seus anys de corresponsal.

Els articles d'en Suñé apareixen als números extraordinaris que *Sembra* fa per Nadal. Al de l'any 1951, titulat *Pre i protohistòria de Mollet* fa referència a la Pedra Salvadora i altres restes prehistòriques del Vallès citant Vicenç Plantada i treballs de Mn. Norbert Font, recollits al *Butlletí de l'Associació d'Excursions Catalana*, i del Dr. Almagro a *Carta Arqueològica de la Provincia*. Al número del desembre de 1952, l'article d'en Suñé porta per títol *Els 300 primers anys d'història de Mollet del Vallès* i hi transcriu referències de Mollet i Gallecs publicades per RIUS (1946)⁵² al seu estudi sobre el *Cartulari de Sant Cugat*. El tercer article és del Nadal de 1953 i porta per títol *Nova aportació als 300 primers anys d'història molletana*. Com molt

⁴⁵ Francesc Maspons i Labrós (Granollers, 1840-Bigues, 1901)

⁴⁶ Jaume Maspons i Camarasa (Granollers, 1872-Barcelona, 1934)

⁴⁷ Diversos autors, (1941). *Días de Fe y Patria*. Impremta Bachs. Mollet del Vallès.

⁴⁸ Diversos autors, (1941). *Días de Fe y Patria*. Impremta Bachs. Mollet del Vallès.

⁴⁹ Bonaventura Puigcercós Oller (Santa Eulàlia de Puig-Oriol, 1888 – Barcelona, 1967) va exercir de metge a Mollet del Vallès un llarg període abans i després de la Guerra Civil. Va col·laborar amb diferents iniciatives locals de caràcter cultural.

⁵⁰ Aplega documents relacionats amb el Monestir de Sant Cugat d'entre els segles X i XIII.

⁵¹ Dirigida per l'historiador Francesc Carreras i Candi, consta de sis volums, que es van publicar entre 1908 i 1918.

⁵² RIUS, J (1946). *Cartulario de Sant Cugat del Vallès*, II. CSIC. Barcelona

bé indica el títol, l'article de Josep Maria Suñé complementa la informació que sobre el Mollet medieval sortia al *Cartulari de Sant Cugat*, en aquest cas la informació que aporta prové de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona⁵³ i recollida per Mn. Josep Mas. Els articles històrics d'en Suñé tenen, doncs, àmplies i documentades referències.

A la revista *Sembra* en diverses ocasions s'hi reproduïen, també, antics articles de tipologia històrica escrits per en Vicenç Plantada.

A més de l'extensíssim fons documental que hem esmentat, en Solé coneixia uns articles sobre història molletana escrits, els anys 1934 i 1935, pel seu cosí Joan Mayol per a la revista *Nostra Veu*; algunes de les informacions que hi apareixen estan referides als segles XVIII i XIX i en Solé les transcriu als seus llibres.

Podríem dir que la generació d'en Joan Solé i les anteriors van conèixer el passat de Mollet a partir del que va divulgar en Vicenç Plantada, i que d'una manera o altra van repetir Mayol, Puigcercós, Pou i Suñé. No ens hem d'estranyar que en Joan Solé, com la majoria de molletans de la seva generació, a l'hora de parlar o escriure sobre el passat molletà es limitessin a repetir el que havien sentit o llegit. El problema rau que Plantada, en alguns aspectes, va difondre teories no contrastades o va fer interpretacions tergiversades d'algun fet cert. Per exemple: va dedicar molts esforços a difondre la teoria

que es podien evitar les pedregades disparant canonades als núvols, fent-ne demostracions i tot. Un altre exemple el tenim quan, a partir de textos medievals, interpreta que la primera església de Mollet estava edificada sobre les runes d'un castell, quan el text original⁵⁴ no en parla.⁵⁵ Aquest fet l'escriu Plantada a la seva *Geografia local de Mollet del Vallès* (1893) de forma tergiversada i així el reproduïen Carreres Candi, Puigcercós i, finalment, Joan Solé. El primer desmentiment argumentat el fa Mn. Joan Galtés (1985),⁵⁶ quan, després de parlar sobre el contingut del document original de l'any 1122, afirma: "Però del castell i de la fundació de l'església no en diu res, entre altres raons, perquè l'església de Mollet ja tenia gairebé un segle d'existència".

Posteriorment, el medievalista Jaume Vilaginés publicaria diferents articles sobre els orígens de Mollet a partir del segle X, que desmenteixen la interpretació d'en Vicenç Plantada. En aquest cas, per tant, no podem atribuir a Joan Solé uns errors que només va reproduir.

Ja s'ha escrit més amunt que el nostre autor acceptava qualsevol informació per fer-ne una peça d'un llibre. Citarem tres casos documentats: per descriure el paisatge de l'entorn de Mollet del tombant de segle XIX-XX utilitza un text inèdit de Pere Bonvilà;⁵⁷ cita, també, un text escrit per en Joan de can Català⁵⁸ amb anècdotes relacionades amb l'antic Hostal de

⁵³ MAS, J (1915). *Notes Històriques del bisbat de Barcelona*. Establiment tipogràfic La Renaixensa. Barcelona.

⁵⁴ MAS, J (1914). *Notes Històriques del bisbat de Barcelona*. Establiment tipogràfic La Renaixensa. Barcelona.

⁵⁵ Tampoc en parla el text que cita en Plantada: PUJADES, J (1609). *Crònica universal del Principat de Catalunya*. Hieronym Margarit. Barcelona.

⁵⁶ GALTÉS, J. (1985). *Guia histórico-artística de l'església de Sant Vicenç de Mollet*. Sala Fiveller. 83 p. Mollet del Vallès.

⁵⁷ BONVILÀ, P (1980). *El meu Mollet. Boscos i vernedes* (inèdit)

⁵⁸ DE CAN CATALÀ, J. (1976). *La història festiva de Mollet*. Gràfiques Aster. 101 p. Mollet del Vallès.

Can Prat; més endavant cita un altre manuscrit on Rosa Puigbó⁵⁹ fa referència a uns fets ocorreguts a Mollet durant la Guerra de la Independència. La major part de les referències, però, sortien de documents recollits per en Martí Pou i de diversos arxius i biblioteques. Ens fixarem a continuació en el seu mètode de treball.

Del document al llibre

Durant l'acte de presentació del llibre *Mollet, 1900 – 2000. Memòries d'un molletà*, en Josep Masats va dir, entre altres paraules: “Per a mi que en Joan Solé ha dut en secret la passió per escriure durant tota la vida”. Certament, en Solé era un home tocat per les lletres, les que li sortien del seu magí i les que trobava impreses a qualsevol tros de paper: uns fets reals viscuts personalment, recordats per algú altre o escoltats de la boca dels seus protagonistes li eren font d'inspiració; un succés llegit directament d'un retall de diari esgrogueït, un programa de mà de la festa major, una notícia d'una revista local o un anunci imprès en un full blavós li servien per desencadenar una crònica molletana. De matèria primera no n'hi faltava: el Mollet viscut, el Mollet contat o el Mollet escrit serien la base de l'extensa obra d'en Joan Solé.

El seu fill Jordi ens diu: “Es passava moltes estones a casa d'en Pou, portava documentació a casa; es passava hores i hores a l'habitació petita on tenia muntat un petit despatx. Sempre escrivia directament a màquina, una Olivetti”.⁶⁰

Figura 8. Solé Tura, als anys 90. Font: AHMMV

En una entrevista de 1994 hi trobem: “Escriu a les tardes, després de la migdiada, en un minúscul despatx, on les fotografies del seu pare, del seu germà i del seu fill omplen les parets i els llibres i documents s’amunteguen a la taula i als prestatges”.⁶¹

Bona part del seu temps de jubilat el dedica, doncs, a redactar els

⁵⁹ Rosa Puigbó, veïna de cal Batista, havia deixat escrit que l'any 1820 havia fet de traductora a un visitant francès, que havia estat cap d'Intendència de l'exèrcit de Napoleó, i que afirmava que, en els registres que ell havia fet a les cases de pagès de Mollet durant la Guerra de la Independència, havia afavorit els pagesos durant les requisides de bestiar, ja que, al seu torn, ell també era pagès.

⁶⁰ Escrit del seu fill Jordi Solé Flores.

⁶¹ RAMO, J. El 9 Nou. 24 gener 1994, pàg. 11

originals de les seves obres, enfilant un llibre rere l'altre durant més d'una dècada, fent de manera simultània la feina de documentació amb l'escriptura i la promoció dels llibres.

Per escriure i publicar la seva obra, en Solé va comptar amb el suport de l'entorn familiar: el germà Jordi l'encoratjà a escriure, el fill l'acompanyà a diverses visites, va fer les portades dels primers llibres, "l'ajudava a passar a màquina apunts que portava de les entrevistes als personatges i a repassar les galeres d'impremta"; i la Carme Flores, la seva dona, li facilitava la feina.

Fora de l'àmbit familiar va trobar també suports puntuals per fer els pròlegs,⁶² les presentacions⁶³ o les correccions lingüístiques.⁶⁴ Al mateix temps comptava amb la complicitat del cercle d'escriptors molletans que es trobaven a l'Esplai de la Gent Gran: Joan Aligué, Pere Garcia, Sara Tiffon i Plàcid Vilardell.

Per a l'edició dels llibres, en Solé va comptar amb suports institucionals, d'entitats d'estalvi i de particulars, i quan no hi van ser els va finançar ell mateix. El seu afany passava per difondre la seva obra, que sovint s'exhauria. Mantenia, també, contacte amb autors locals d'altres indrets i en alguna ocasió va demanar parer a autors consagrats. Tenia reconeixement i consciència de ser escriptor.

A mode de cloenda

Com hem vist, a en Joan Solé la passió per escriure li venia de lluny; les primeres produccions serien probablement les cròniques esportives de

la joventut; més endavant, en l'edat adulta, fent de forner i sent pare de família, escriuria unes narracions per a la revista *Sembra* i les obres teatrals pel grup escènic del centre parroquial. L'etapa més fructífera seria, però, a partir de la seva jubilació.

Podem dir que era una persona culta, sense estudis, però culta, amb una bona formació autodidacta feta a força de llegir, de gaudir llegint i de retenir fets i anècdotes de la vida quotidiana del seu Mollet del Vallès. Un Mollet que, quan ell acaba la seva etapa laboral, s'ha transformat completament. Sembla que la seva obra vulgui ser testimoni d'aquell poble que ha donat pas una ciutat descontrolada, un poble que corre el perill de desaparèixer diluït enmig d'una urbs despersonalitzada.

El Mollet que en Solé ens explica als seus llibres és, bàsicament, el poble de la seva època i del que coneix per transmissió, oral i escrita, de les generacions anteriors. Descriu amb precisió el Mollet agrícola de finals del segle XIX i tot el segle XX: la primerenca industrialització que provoca una lenta transformació del poble amb un augment de població, la creació de nous espais per a la vida col·lectiva i la introducció de nous costums; l'esperançadora República, el dolorós temps de la Guerra Civil i la llarga nit del franquisme, que coincideix, en la seva etapa final, amb un extraordinari i desordenat creixement de Mollet que posa fi al poble fotografiat en blanc i negre.

En Solé és testimoni, directe i indirecte, de totes les transformacions de

⁶² Jordi Solé Tura, Anna Bosch, Joan Mayol, Emili Codina, Josep M Rovira i Oriol Fort.

⁶³ Anna Bosch, Josep Serra, Josep Torrecillas, Josep Masats, Frederic Roda, Jesús Sanz, Jordi Solé, Sara Tiffon i Vicenç Vilà, entre altres.

⁶⁴ Almenys Joaquim Arañó i Josep Cot van corregir alguns dels llibres d'en Solé.

Mollet i les narra a partir de les seves vivències i dels testimonis orals i la documentació escrita que té a l'abast.

Per fer-nos una idea dels canvis experimentats per en Joan Solé comparem, mínimament, el Mollet de quan va néixer ell (1917) i el de quan va néixer el seu pare, en Pere Solé Sisó (1895).⁶⁵ Dos anys abans, Plantada i Payà (1893)⁶⁶ descriuen a la seva geografia local:

“Lo poble bastant disseminat, formant... la plassa única... conta además Mollet ab setze carrers, quines casas son de un pis ó de dos.”

En el tombant de segle Mollet del Vallès comptava amb poc més de 2.000 habitants.⁶⁷ Pel cens electoral de l'any 1893 sabem que el nombre de famílies era de 322,⁶⁸ i es pot deduir, també, que moltes famílies estaven emparentades. Tot i que en aquella època ja funcionaven les tres línies ferroviàries⁶⁹ i dues fàbriques mogudes per vapor, el cotó i una serradora, la gran majoria de la gent continuava treballant al camp i el nombre de persones que es dedicaven a altres feines no devia arribar al centenar.

Quan va néixer en Joan Solé, el 1917, Mollet del Vallès hauria superat els 3.000 habitants,⁷⁰ agrupats en més de 800 famílies, hi havia cases a trenta-vuit carrers, funcionaven a ple rendiment la Pelleria i les fàbriques tèxtils de Can Fàbregas i Can Mulà, ja s'havia construït l'Ateneu i en pocs anys es posaria en marxa el Tabaran: era el Mollet d'abans que es mantindria gairebé intacte fins al creixement

espectacular de la dècada de 1965-1975. La infantesa, la joventut i la major part de l'etapa adulta del nostre autor transcorre en aquest temps de pocs canvis en l'estructura econòmica, demogràfica i social del poble que el va veure néixer.

Tret dels esdeveniments polítics, Guerra Civil inclosa, la monotonia de la feina quotidiana imposa el ritme al conjunt de la població, ritme que regularment es veu alterat pel cicle festiu que anualment es repeteix. És aquesta cadència de quotidianitat i les múltiples anècdotes que genera la vida comunitària el que transcriu en Solé als seus llibres.

La producció literària d'en Joan Solé coincideix amb el període dels primers ajuntaments democràtics, quan es comencen a crear les bases per endreçar el poble esdevingut ciutat. D'alguna manera el que fa en Joan és posar a disposició dels seus convidats un passat de Mollet que, si no es fixa en la memòria col·lectiva, s'escolerà amb el pas del temps. I ho fa a la seva manera, primer, tal com li surt de dins i, després, amb tota la documentació que és capaç de consultar. De caràcter receptiu i disciplinat en la feina, anirà teixint una crònica molletana amb un to molt personal que és, alhora, un recopilatori de cròniques anteriors. Una primera gran crònica de Mollet del Vallès, desordenada, amb llacunes, errors manllevats i interpretacions poc rigoroses, però farcida de tendresa, humor i estimació cap el seu poble i la seva gent.

⁶⁵ Pere Solé Sisó (1895-1931), pare de Joan Solé Tura.

⁶⁶ PLANTADA, V i PAYÀ, J (1893). *Geografia local de Mollet del Vallès*, 18 p. Tipolitografia Lluís Tasso. Barcelona

⁶⁷ L'any 1867 Mollet del Vallès tenia 2.056 habitants i l'any 1900, 2.129.

⁶⁸ El nombre de famílies s'ha calculat a partir dels 469 electors, que incloïen només els homes caps de família i els fills majors d'edat.

⁶⁹ Les línies de França, del Nord i el Calderí.

⁷⁰ L'any 1910 a Mollet del Vallès hi havia 2.695 habitants i el 1920, 3.752.

Sense dir-ho, en Solé transmet al conjunt de la ciutadania molletana les cròniques d'en Plantada, dades medievals recollides al Cartulari de Sant Cugat i als arxius diocesans, els recopilatoris fets pel Dr. Bonaventura Puigcercós, Josep Maria Suñé i Joan Mayol, i la descripció de l'entorn rural molletà d'en Pere Bonvilà. I tot, i molt especialment, gràcies a la pacient feina d'en Martí Pou; sense el seu extens arxiu l'obra d'en Solé seria molt més minsa.

Tot i que la paraula història apareix sovint als llibres de Joan Solé, ell, com a molt, es considerava un cronista. Cap a la part final del seu quart llibre Mollet, la història que segueix diu: "No soc

historiador, soc simplement un aficionat, lluny del rigor curós i polític que dona l'estudi".

A partir de 1987 el panorama de la recerca i la divulgació històrica d'àmbit local van començar a canviar amb la feina feta a l'entorn de la Sala Fiveller i posteriorment amb la creació del Centre d'Estudis Molletans.

L'obra d'en Solé va ser, i continua sent, una eina útil per conèixer la vida quotidiana de Mollet del Vallès durant una bona part del segle XX i els personatges que hi desfilen. Seria encara més aprofitable si fos digitalitzada i indexada, això facilitaria complementar i matisar estudis posteriors.

Fonts documentals

Arxiu Històric de Mollet del Vallès: Fons Joan Solé Tura, Fons Vicenç Plantada, Col·lecció Martí Pou Torrents.

Testimonis

Mn. Joan Galtés, Jordi Solé Flores, Joaquim Arañó i Josep Cot.

Bibliografia

ARIMON, G. (2006). *El teatre al centre parroquial de Mollet del Vallès (1945-1961)*. Ajuntament de Mollet del Vallès. 226 p. Mollet del Vallès.

BONVILÀ, P. (1980). *El meu Mollet. Boscos i vernedes* (inèdit).

CARRERAS CANDI, F. (1908-1918). *Geografia General de Catalunya*. Albert Martín. Barcelona.

DE CAN CATALÀ, J. (1976). *La història festiva de Mollet*. Gràfiques Aster. 101 p. Mollet del Vallès.

DDAA, (1941). *Días de Fe y Patria*. Impremta Bachs. Mollet del Vallès.

GALTÉS, J. (1985). *Guia histórico-artística de l'església de Sant Vicenç de Mollet*. Sala Fiveller. 83 p. Mollet del Vallès.

GONZALEZ, R. i BOADA, MR. (1998). *Jordi Solé Tura, molletà il·lustre, Apunts d'una biografia*. Ajuntament de Mollet del Vallès. 133 p. Mollet del Vallès.

MAS, J. (1914). *Notes Històriques del bisbat de Barcelona*. Establiment tipogràfic La Renaixensa. Barcelona.

PÉREZ, F. (1997). *Obres completes de Vicenç Plantada*. I. Cròniques i articles en *La Renaixença*. Centre d'Estudis Molletans, col·lecció Vicenç Plantada, 1. 263 p. Mollet del Vallès.

PÉREZ, F. (1998). *Obres completes de Vicenç Plantada*. II. Monografies i altres escrits. Centre d'Estudis Molletans, col·lecció Vicenç Plantada, 2. 238 p. Mollet del Vallès.

PLANTADA, V i PAYÀ, J. (1893). *Geografia local de Mollet del Vallès*, 18 p. Tipolitografia Lluís Tasso. Barcelona.

PUJADES, J. (1609). *Crònica universal del Principat de Catalunya*. Hieronym Margarit. Barcelona.

SOLÉ, Joan. (1979). *Records del meu poble*. El Pot Coop. 50 p. Sabadell.

SOLÉ, Joan. (1980). *Mollet II part, coses del meu poble*. Gràfiques Aster. 119 p. Mollet del Vallès.

SOLÉ, Joan. (1980). *Mollet, una mica d'història*. Gràfiques Aster. 219 p. Mollet del Vallès.

SOLÉ, Joan. (1980). *Mollet, la història que segueix*. Gràfiques Aster. 190 p. Mollet del Vallès.

SOLÉ, Joan. (1983). *Abús de confiança*. Gràfiques Aster. 216 p. Mollet del Vallès.

SOLÉ, Joan. (1984). *Els Turull de Puigmal*. L'Aixernador, edicions argentonines. 240 p. Argenton.

- SOLÉ, Joan. (1986). *Mollet, cent vides, cent històries*. L'Aixernador, edicions argentonines. 227 p. Argentona
- SOLÉ, Joan. (1987). *Mollet, cent vides més, cent noves històries*. L'Aixernador, edicions argentonines. 220 p. Argentona
- SOLÉ, Joan. (1988). *Mollet, 1900-2000. Memòries d'un molletà*. L'Aixernador, edicions argentonines. 259 p. Argentona
- SOLÉ, Joan. (1993). *Fets i coses de Mollet. I Mil·lenari*. Còpia Instan. 92 p. Mollet del Vallès
- SOLÉ, Joan. (1993). *Rodolins festius de la història de Mollet. I Mil·lenari*. Còpia Instan. 63 p. Mollet del Vallès
- SOLÉ, Jordi. (1999). *Una història optimista. Memòries*. Edicions 62. 420 p. Barcelona
- SUÁREZ, MA (2015). "Història del Cotó". Mollet del Vallès, 1871-1963. Notes, 30: 79-96. Mollet del Vallès.

Hemeroteca

Gent Gran
El 9 Nou
Nostra Veu
Sembra
La Tribuna Vallesana
Xut!

Web

NACIÓ GRANOLLERS. *La família Pou dona a l'Ajuntament de Mollet la col·lecció de documents històrics del seu pare*. Nació Granollers, 8 de juliol de 2008. Disponible a: www.naciodigital.cat/nacio-granollers/noticia/8959/familia/pou/dona/ajuntament/mollet/colleccio/documents/historics/seu/pare